

[0216]

BARGEVOET

Yn it „Inventarisatieboek Bolsward 1643-1646" op it Ryksarchyf to Ljouwert is û.o. op it jier 1644 in opjefte ynskreaun fan 'e ynboel fan Japik Gysberts, de heit fan ús dichter Gysbert Japiks. De list waard yn it Hollânsk opmakke, mar in inkeld Frysk wurd is der wol yn to lânne kommen. Under it haed: „Op die Solder beuonden" lêze wy bygelyks: *Een paer reden* en efkes fierder noch wer: *Een paer nije reden*. Op dyselde souder leinen middenmank turf en hout ek noch *Twe barge voeten* (Fol. 138bis, r^o)⁵).

Dat wurd *bargevoet* kin hiel wol goed Frysk wêze. Forlykje foar it foarste lid fan 'e gearstalling: *bargegers*, *bargehok*, *bargesmoar* ensfh. It twadde diel kin ek yn it meartal *bargevoeten* geef Frysk wêze. Us brutsen foarm *fuotten* as meartal fan *foet* bistie yn dy tiid noch net. Gysbert Japiks stavert *foet*,

5) Nei fol. 138 is yn dit „Inventarisatieboek" ien folio by it nûmerjen oerslein. Ik neam dat fol. 138bis.

meartal *foetten* (Wirken, s. 101, r. 1 en s. 74, r. 5), mar dat bitsjut noch gjin brekking. Prof. Fokkema hat der okkerlêsten op wiisd, dat dy saneamde brekking yn 'e twadde helte fan 'e 17de ieu ynset, mûlk koart foar 1680¹).

Yn 'e wurdboeken komt *bargefoet* net foar. It is likemin to finen yn 'e wurdsamlingen fan 'e Fryske Akademy op it Coulonhûs. As fansels bringt it jin op soksoarte wurden as it Hollânske *koevoet*, yn 'e bitsjutting fan „ijzeren hefboom, handspaak, naar boven dunner toelopend en van onderen eindigend in een klauw" (Van Dale). Dy metafoar mei de kouwepoat foar in stik ark lyk as it Holl. *koevoet* hawwe in bulte talen mien. b.g. Skandinaefske. It Sweedsk hat foar „koevoet": *kofot* = bräckjärn, bräckstång; it Deensk: *koben* = brækjern; it Noarsk: *kubein* = brekkjern. Yn it Dútsk komt yn deselde bitsjutting *Kuhfuß* foar. Mar ek oare dierepoaten wurde wol yn dy metafoar brûkt. Sa hat it Dútsk allyksa *Geißfuß*, geitepoat dus. It Frânsk en it Spaensk hawwe yn 'e metafoar foar dat ark ek al de geit forneamd, resp. *pied de chèvre* en *pie de cabra*. Yn it Ingelsk is it de krie, dy't in rol spilet. Dêr wurdt sein fan *crow-bar*.

It nijsgjirrichst en foar ús doel it wichtichst is lykwols it wurd foar „koevoet" yn it Italiaensk, to witten *piè di porco*. Dat is ommers krekt itselde wurd as *bargefoet* en de bitsjutting "stok met ijzeren haak, klauw", dy't B. Dentici yn Van Goor's *Handwoordenboek* opjowt en de wjergera „koevoet" yn it Ned.-Ital. diel sille dêrom ek wol de bitsjutting fan dat 17de-ieuske wurd west ha.

Sa komme wy ta it bislút, dat yn 'e 17de ieu, alteast yn Boalsert, it wurd *bargefoet* foarkaem yn 'e bitsjutting fan "brekizer" of "spikerizer", of fan it Hollânske „koevoet".

E. Galama.

1) K. Fokkema, Hwannear is de saneamde nijfryske brekking ûntstien? Yn: De Pompeblêdden, jg. XXXII, 1961, s. 223-226.